

Henk Pijnenburg Heikant 20 5752 AJ Deurne t/f 0493 320497 0621537406 t. 0493 314416 h.pijnenburg@hetnet.nl www.artpiijnenburg.com

Privé Domein 74 (09.12.2010)

Het van Abbe Museum: Tricksters Tricked

Hoe komt het toch dat ik me al zo lang ongemakkelijk voel als ik het van Abbemuseum bezoek ? Ligt het aan het museum zelf of aan dat wat er getoond wordt. Kan ik soms niet meer met mijn tijd mee ?

Natuurlijk de oudbouw heeft de mooiste zalen met het allermooiste licht en de loop is fantastisch. Licht, afmeting van de zalen zijn van enorm belang. Kunstwerken worden daar lieflijk poëtisch gestreeld en gekoesterd. Dat is extra, een toegift aan de mooie dingen die er zouden kunnen hangen. Ik zeg zouden kunnen hangen. Het werk dat er de laatste jaren wordt tentoongesteld wil maar niet geaccepteerd worden door het licht en de aangename zalen. Het lijkt wel alsof het goddelijke zich terugtrekt.

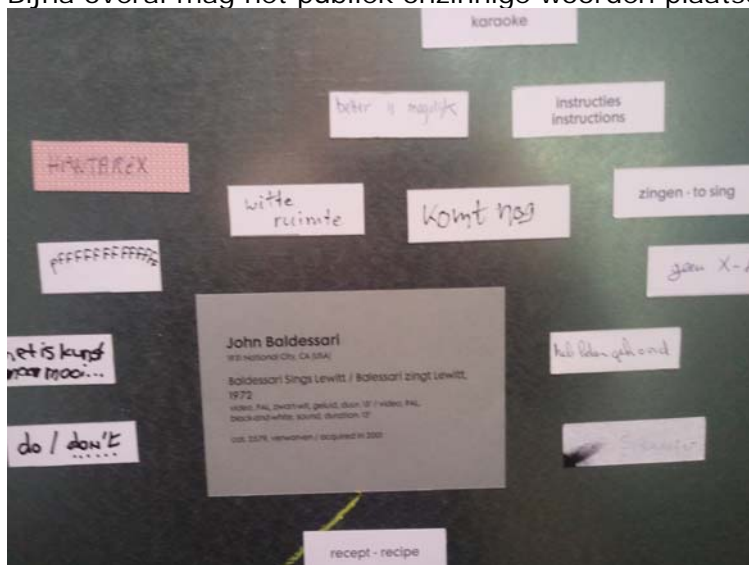
Je krijgt in de nieuwbouw van het van Abbemuseum niet het totale gevoel 'ja' dit is het, Ook hier is de loop niet altijd gelukkig en er zijn wat toevallige ruimtes.

Problematischer is echter wat er getoond wordt. Rogier Ormeling zei me: " Er is daar zinnelijk niets te beleven". In een van mijn vorige brieven noemde ik het van Abbemuseum 'ijzig koud'. **Wat opvalt in het museum is dat de bezoeker getrakteerd wordt met een enorme hoeveelheid aan wegwijzers, borden met teksten, folders, interviews, schema's, laboratory of visual analyses, commitment issues en opdrachten. Vergeet vooral ook niet alle lezingen en optredens. "Houten panelen met daarop uitdagende uitspraken en vragen verspreiden zich als een " 'virus':constant groeiend en veranderend". (1)**

Bizar is in deze dat de Belgische kunstenaar **Denmark** met zijn beeldende archieveninstallatie in deze tentoonstelling wil aanzetten tot denken en zich uitspreekt tegen informatie-overlast. (2)

De staf van het museum vindt zelf dat de toeschouwer hard moet werken en studeren om de opvattingen en zoektochten van deze kunstenaars in archieven te doorgronden en eigen te maken. Dat lukt echt niet in een paar uur. Alsof je straf krijgt zul je verschillende malen langdurig terug moeten komen. Een toeschouwer die zomaar eens het museum wil bezoeken gaat ontgoochelt naar huis en zal waarschijnlijk niet meer terugkomen. Visueel is het allemaal erg protestants als ik dat mag zeggen. Veel folders zijn voor een gemiddelde bezoeker onleesbaar.

Bijna overal mag het publiek onzinnige woorden plaatsen.

Bovenstaande is slechts één fragment van een reeks minimal kunstenaars waarbij patiënten, zo noem ik het publiek die hieraan meedoet of moet doen, woorden schrijft bij het waarnemen van een werk. Inderdaad: PFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFT!

In de jaren '60 van de vorige eeuw schreef ik mijn boeken: Leven-Beleven-Ontdekken. In dit boek dat vorig jaar voor goede doelen opnieuw is uitgegeven staan tekeningen, verhalen en gedichten van kinderen hoe zij de wereld ervaren. Een door ouders georganiseerde lijndienst van auto's bracht kinderen van een gewone volksschool naar tentoonstellingen, ateliers en musea. Zo ook togen we naar het van Abbemuseum dat een wedstrijd had georganiseerd wie het beste kon vertellen over de aldaar tentoongestelde werken. Onze kinderen wonnen daar alle prijzen. Ik heb nog een poging gedaan of het mogelijk was de in de ARCHIEVEN van het museum te speuren of daar iets van terug te vinden was. Nooit een reactie op gehad.

In mijn boek staat een verhaal van een kind over de "Groene Vrouw" van Picasso.
(van Abbemuseum)

Picasso, 'Vrouw in 't Groen 1909

Kleurenbordkrijt, klas 3 1969/1970

**"Van Koning tot gevangene.
Dit schilderij is van Picasso.
Volgens mij moet dit een koning voorstellen
Die gevangen genomen is.
Hij staat nu voor de rechter.
Zijn gezicht staat heel droevig.
Wat zal hem nu overkomen?
De rechter stelt vragen.
Wilt u uw land overgeven?
Ja.
Durft u nog wat over ons te zeggen?
Nee.
Wilt u gevangen genomen worden?
Nee.
Dan zult u voor ons moeten werken.
Welk is dan uw mening?
Dan toch maar liever gevangen zijn.
Vooruit mannen breng hem weg.
Hij wordt nu naar de cel gebracht.
Toen het avond werd dacht hij waar blijft dat eten toch?
Maar er kwam niets.
Al drie dagen zat hij gevangen zonder eten of drinken.
De volgende dag kwam de gevangenebewaarder.
Deze vond de koning dood uit het raam hangen.
Met hem was het gedaan. "**

Sorry Charles, maar zo zie ik het liever dan de onnozele woorden die u de mensen uit hun neus laat peuteren.

Eigenlijk staat in de gele folder **“Tricksters Tricked- (un)covering identity”** (De bedriegers bedrogen) nog het allerbeste weergegeven wat en hoe de staf van het museum denkt. Het van Abbemuseum is een politiek instrument geworden die ons burgers wil laten zien hoe de werkelijkheid echt in elkaar zit. In deze folder: “Hoe kunnen we de devaluatie van alle waarden verklaren? Door het feit dat het woord design (staat in mijn ogen voor alles wat het museum doet) ons ervan bewust maakt dat alle cultuur bedrog is, dat we bedrogen bedriegers zijn en dat elke betrokkenheid met cultuur hetzelfde is als zelfbedrog”. (3)

Het van Abbemuseum wil je vooral iets leren, je zal en moet opgevoed worden. De bezoeker weet immers niet wat zich in onze boze wereld afspeelt. Als ik er rondloop overvalt me een zekere droefheid terwijl ik zo graag Alleluja zou willen zingen.

Charles Esche heeft eens gezegd dat hij zich een ambtenaar voelt, een socialist of communist. Hij vindt dat de kunstwereld wordt gemanipuleerd (wat trouwens waar is). Esche wil onderzoeken hoe we gemanipuleerd worden, hoe we beter in de maatschappij kunnen participeren, wat de invloed is van de media en de beelden die op ons worden losgelaten. De kunst behoort zich meer met politiek te bemoeien. In wezen vindt het gedachtegoed van Charles Esche zijn basis in de opvattingen van Marx, en later de Frankfurter Schule. Volgens deze opvattingen wordt de maatschappij en haar individuen beheerst door het rendement van het kapitaal - ze onderdrukt de mensen – verleidt tot meer en meer consumptie. In mijn vorige brief sprak ik over Shock Art van Don Thompson waarin de kunst wordt gemanipuleerd en namen, prijzen hemelhoog kunnen stijgen maar even zo vrolijk kunnen kelderen naar het onderaardse. Kunst heeft hier alleen maar te maken met macht, geld en status. Iets is alleen nog goed als het geld opbrengt, het heeft geen waarde meer in zichzelf. Veel kunstwerken worden niet eens gezien voordat ze gekocht worden, men gaat af op verhalen, hypes, erbij willen horen. In deze zin voel ik veel sympathie voor Esche. Ik heb ook sympathie voor het feit dat hij tegenstellingen laat zien tussen machthebbers en onderdrukten, dat hij het opneemt voor de Palestijnen, een netwerk van mogelijkheden schept voor kunstenaars uit het oosten.

(Overigens hoorde ik een cicerone, gastvrouw of rondleidster bij de Groene vrouw van Picasso fluisteren dat schilderij € 6.000.000,00 waard is en nog niet eens het duurste in het bezit van het van abbemuseum. Niemand ontkomt aan de macht van het geld, ook Charles Esche niet.

Maar Charles Esche slaat gruwelijk door. Zelf zegt hij in een filmpje op de vraag : ‘Zou je kunnen zeggen dat het museum objectief is?’ Als antwoord zegt Esche dat we moeten streven naar objectiviteit maar dat we het nooit zijn, we zijn geen machines en zitten vol emoties en dat het meest objectieve onderzoek in feite subjectief is. De taak van het museum is nieuwsgierigheid en een open mind helpen te ontwikkelen.

Juist met alle goede bedoelingen ten spijt voldoet Esche hieraan zelf niet. Veel kunstliefhebbers laten het van Abbemuseum links liggen, hebben totaal genoeg van zijn OBJECTIVITEIT die bestaat uit het overdonderen met belerende teksten terwijl er weinig zinnelijke, spannende, tegendraadse, poëtische, verschrikkelijke kunstwerken zijn te beleven. De theorie vaagt de werkelijkheid van het object weg, de ideeën omtrent de wereld zijn belangrijker dan de uitvoering. Het gaat niet meer om de kunstwerken. In een museum dienen vooral kunstwerken getoond te worden.

Esche overschreeuwt zichzelf en ons bezoekers. Beste Charles stop op deze manier met je heilsboodschap. Wij zijn niet gek. Ik word verdrietig als ik door je museum loop. Zo’n mooi museum zou toch vele malen meer bezoekers moeten kunnen trekken. En je hoeft helemaal niet hetzelfde te doen als het Haags gemeentemuseum of het Groninger museum. Je mag best je eigen accenten leggen. “Less is more” Charles.
p.3

Om een voorbeeld te geven hoe je de boodschap veel beter tot het voetlicht zou kunnen brengen ga ik uit van het mooiste in je tentoonstelling.

Hier zijn prachtige zinnenprikkelende beelden te zien die zowel schoonheid en tragiek in zich herbergen. Het christendom en de alledaagse werkelijkheid van onderdrukte volkeren in oorlog. Het gaat om liefde en lijden dat van alle tijden is. Is Maria met kind méér dan de Palestijnse vrouw die haar kind liefheeft en koestert, is het lijden van de onderdrukte mens en het lijden van de mens in het algemeen minder dan de betekenis van de iconografische christelijke afbeeldingen, die schitterend in beeld zijn gebracht maar hun betekenis in de werkelijkheid toch hebben verloren doordat het abstracte beelden zijn geworden die min of meer alleen naar zichzelf verwijzen. Vreemd en vertrouwd zijn hier geweldig bijeen gebracht en iedereen begrijpt hier onmiddellijk wat bedoeld wordt.

Deze expositie had uitgebreid mogen worden, met kleine toevoegingen van de staf en verder het publiek zelf haar conclusies moeten laten trekken. Inspireren, nieuwsgierigheid opwekken, open mind opwekken en het publiek zelf hierover laten nadenken en conclusies trekken. In een museum moet iets te zien zijn, uiteindelijk beelden die ons aan het denken zetten. Verstik ons niet met uw goede bedoelingen, uw betweterij, geef ons onze vrijheid terug waar u zelf zo naar verlangt.

Charles Esche dient zich te beperken en ons toeschouwers niet willen overlopen, onze kelen dicht te knijpen met zijn boodschap die wel terecht is maar die bij hem een leven op zichzelf is gaan leven. Esche gooit zo het kind met het badwater weg.

Charles Esche zou ook wel eens zijn contacten met goede en internationale kunstenaars uit Brabant kunnen versterken zoals hij bij zijn aantreden beloofde.

Ik denk dan bijvoorbeeld aan de overleden kunstenaar **Gerrit van Bakel**. Uitgangspunt is het *'voorwerp-elijk'* denken waarin zijn traagheidsmachines de acceleratie van onze tijd in een uitdijend heelal tot rust willen brengen. Plaats Gerrit van Bakel *bijvoorbeeld* tegenover de Belgische kunstenaar **Denmark** met zijn zoals hierboven besproken installaties tegen informatie-overlast.

Echter hebt u ooit overwogen om een mooie tentoonstelling te maken van bijvoorbeeld Henk Visch of Aaron van Erp ?

Als er nu toch één schilder is die in uw beleid zou behoren te passen is het werk van Aaron van Erp. Aaron is op de eerste plaats een schilder die niet de behoefte heeft de mensen de wereld theoretisch bloot te leggen. In zijn beelden toont hij de slechte zijden van de mens, het kwaad dat altijd als een diffuse waas in hem schuilt en ieder moment kennelijk kan toeslaan. Aaron oordeelt en veroordeelt niet. De tegenstrijdigheden van de mens omgeeft hij regelmatig met humorvolle en cynische titels, die daardoor meer ruimte in de menselijke geest geven, die ons doen ontsnappen uit onze kokende-borrelende Soep waarin wij dreigen ten onder te gaan en tegelijkertijd doen ontsnappen. Aaron van Erp is diep verbonden met de Europese schilderstraditie en de huidige tijd: "Scroll history and "Attacks on Linking" zijn hier in al zijn facetten in BEELDEN aanwezig.

p.5

- (1) Van abbemuseum: de handleiding, p.29, 2010
- (2) idem p. 13
- (3) Van abbemuseum: Tricksters Tricked, 2010